

Ansiotasoindeksi

2010, 3. vuosineljännes, ennakkotieto

Palkansaajien ansiot heinä-syyskuussa 2,5 prosenttia edellisvuotta korkeammat

Palkansaajien nimellisansiot olivat Tilastokeskuksen laatimien ennakkotietojen mukaan vuoden 2010 heinä-syyskuussa 2,5 prosenttia korkeammat kuin edellisen vuoden heinä-syyskuussa. Ennakkotiedon mukaan ansiotasoindeksi 2005=100 on vuoden 2010 kolmannelle neljännekselle 119,9.

Seuraava ansiotasoindeksin julkistus on 15.10.2010.

Tilastokeskus laatii ansiotasoindeksin ennakkotiedon työntekijäin eläkelain (2006/395) perusteella.

Sisällys

Laatuseloste: Ansiotasoindeksi ja säännöllisen ansion indeksi.....	3
--	---

Laatuseloste: Ansiotasoindeksi ja säännöllisen ansion indeksi

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Ansiotasoindeksi kuvaa kokoaikaisten palkansaajien säännöllisen työajan keskiansioiden kehitystä neljännesvuosittain sektoreittain, toimialoittain ja palkansaajaryhmittäin. Keskiansioista ei ole vähennetty veroja eikä työntekijän sosiaaliturvamaksuja. Ennakolliset indeksipisteluvut perustuvat sopimusvaikutus- ja liukuma-arvioihin. Ansiotasoindeksin aineistosta lasketaan lisäksi keskiansiotietoja työnantajasektoreittain ja toimialoittain.

Ansiotasoindeksin rinnalla lasketaan säännöllisen ansion indeksiä. Se poikkeaa ansiotasoindeksistä siten, että siinä ei ole mukana tulospalkkioita ja työehtosopimukseen perustuvia kertaeriä. Muutoin laskentatapa ja aineistot ovat samat kuin ansiotasoindeksissä.

Ansiotasoindeksin keskeisimpänä käyttöalueena on toimia tausta-aineistona työ- ja virkaehtosopimusneuvotteluissa. Indeksillä avulla kuvataan silloin toteutunutta ansiokehitystä ja liukumia eri sopimusaloilla tai arvioidaan tulevaa ansiokehitystä arvioitujen sopimusvaikutusten avulla. Indeksillä on huomattava merkitys myös eläkejärjestelmän kannalta. Työeläkkeiden määräytymisessä on käytössä indeksiehto, jonka mukaan eläkepalkka ja maksettavat eläkkeet kehittyvät ansiotasoindeksin ja kuluttajahintaindeksin muutosten mukaisessa suhteessa. Lisäksi ansiotasoindeksiä käytetään yritysten välisessä sopimustoiminnassa.

1.2 Tilaston käsitteet, luokitukset ja aineistot

Aineistot:

Ansiotasoindeksin ja säännöllisen ansion indeksin aineistot perustuvat eri työnantajasektoreilta kerättäviin palkka-aineistoihin. Ansiotasoindeksissä työnantajasektoreita on neljä; yksityinen, valtio, kunnat (ja kuntayhtymät) sekä muut. Muuhun sektoriin sisällytetään voittoa tavoittelemattomia organisaatioita kuten ev.lut. seurakunnat, työmarkkinajärjestöt, säätiöt ja valtion tai kuntien budjettitalouteen kuulumattomat sosiaalirahastot. Valtiosektorissa ovat mukana vain budjettitalouteen kuuluvat yksiköt, joten liikelaitosten palkka-aineistot ovat yksityisellä sektorilla.

Yksityinen sektori jakaantuu ansiotasoindeksissä 2005=100 eri palkka-aineistojen mukaan. Suurimmat yksityisen sektorin palkka-aineistot ovat Elinkeinoelämän keskusliiton teollisuusalojen ja palvelualojen jäsenyritysten palkka-aineistot. EK:n aineistojen lisäksi ansiotasoindeksiin sisältyy eräiden pienempien työnantajien palkka-aineistoja. Tilastokeskuksen omalla palkkatiedustelulla täydennetään järjestäytyneiden työnantajien keräämiä palkkatilastoja sellaisilla toimialoilla, joilla työnantajien järjestäytymisaste on keskimääräistä alhaisempi esim. pienyritysten yleisyyden johdosta. Otostiedustelulla on merkittävä painoarvo mm. rakentamisen, kaupan, autoliikenteen ja liike-elämän palveluiden ansiotasoindeksejä laskettaessa.

Käsitteet:

Säännöllisen työajan ansio: Sisältää aika-, urakka- ja palkkiotyöstä säännölliseltä tehdyltä työajalta maksetut palkat vuorotyö- ja olosuhdelisineen. Säännöllisen työajan ansioon sisältyvät tässä tilastossa myös sunnuntai- ja ylityöpalkan perusosat, mutta ei korotusosia. Tuntipalkkaisten tulospalkkiot ovat sisältyvät 2005=100 indeksin ansiökäsitteeseen ja vanhempien perusvuosien ansiotasoindekseihin vuoden 2007 alusta lähtien, mutta aikaisempien perusvuosien ansiotasoindekseissä tulospalkkiot ovat olleen vuoden 2006 loppuun asti vain kuukausipalkkaisilla palkansaajilla mukana. 2005=100 indeksiin sisältyvät myös työehtosopimukseen perustuvat kertaerät, jotka sisältyvät indeksiin siten, että kunakin vuonna maksetut kertaerät jaetaan tasan koko kalenterivuodelle. Samalla tavalla myös tulospalkkiot lisätään ansiökäsitteeseen koko vuoden keskiarvoina. Aikaisempien perusvuosien indekseissä sopimukseen perustuvat kertaerät sijoitettiin kokonaisuudessaan sille neljännekselle, jolloin ne maksettiin.

Keskiansio: Tietyn palkansaajajoukon ansioiden aritmeettinen keskiarvo

Reaaliansiot: Kuluttajahintojen muutoksella puhdistettu ansio

Luokitukset:

Tilastossa on käytössä seuraavat luokitukset: työnantajasektori, toimiala, sopimusala (teollisuudessa ja rakennusosalalla) ja sukupuoli.

2. Menetelmäkuvaus

2.1. Indeksilaskenta

Ansioitasoindeksi on toimialatasolle kiinteäpainoinen Laspeyresin yksikköarvoindeksi. Kiinteä painorakenne ulottuu myös erikseen kunkin toimialan tunti- ja kuukausipalkkaisille työntekijöille. Kiinteillä paino-osuuksilla yhteen laskettavia ns. virallisen indeksin sarjoja on 178 kappaletta. Näiden sarjojen keskiansioista lasketaan indeksit jakamalla ne vuoden 2005 vastaavien sarjojen keskiansiolla. Joillain toimialoilla on useampia perussarjoja, jolloin näiden perussarjojen keskiansiot lasketaan palkansaajien lukumäärillä painottaen yhteen toimialatasolle. Näitä perussarjoja on ansioitasoindeksissä yhteensä 216 kappaletta.

2.2. Ennakkotiedot

Ansioitasoindeksin ennakkolliset indeksit lasketaan kehitysarvioindeksien avulla. Ansiokehitysarvioindeksit tehdään indeksoimalla vuoden kunkin kuukauden arvioitu ansio suhteessa edellisen vuoden joulukuuhun. Tämä ns. SPILIU-indeksi muodostetaan arvioimalla palkansaajille maksettavien yleisten sopimuskorotusten ja palkkaliukumien vaikutus erikseen. SPILIU-indeksissä sopimusvaikutuksia arvioiva indeksi (SPI) ja liukumia arvioiva indeksi (LIU) kerrotaan keskenään ja jaetaan sadalla. Näitä kaksiosaisia perussarjojen ansiokehityksen ennustamiseen tehtyjä indeksejä on ansioitasoindeksin laskentajärjestelmässä 95 kappaletta. Koska sopimuskorotuksia voidaan maksaa kesken vuosineljänneksen, tehdään SPILIU-indeksi kuukausitasolla. Vuosineljänneksien indeksit saadaan siten keskiarvona kuukausi-indekseistä. Jos sopimuskorotus ajoittuu sellaisen päivitettävän perussarjan keskelle, jonka ansiotiedot ovat joltain määrättyä kuukaudelta, tulee vuosineljänneksen laskennalliseksi keskiansioksi eri luku kuin päivitettävä kuukauden ansiotieto on. Ansiokehitysarviot tehdään yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa. Julkisen sektorin palkansaajien ansiokehitysarviointiin saadaan asiantuntija-arviot Valtion työmarkkinailaitoksesta ja Kunnallisesta työmarkkinailaitoksesta. Kuntien opetuslalle ja terveydenhoitolalle tehdään erilliset ansiokehitysarviot, koska opettajien, lääkärin ja sairaanhoitajien sopimuskorotukset voivat poiketa yleisestä linjasta. Yksityisellä sektorilla sovelletaan EK:n laskelmia varsinkin sopimusvaikutusten osalta. Järjestöihin kuuluvien työnantajien palkansaajia koskevia kehitysarvioita sovelletaan myös järjestäytymättömien työnantajien työntekijöitä koskeviin keskiansiosarjoihin.

2.3. Välineljännekset

Suurin osa ansioitasoindeksin perussarjoista päivitetään kerran vuodessa. Osa yksityisen sektorin tuntipalkkaisten työntekijöiden sarjoista päivitetään joka toiselta vuosineljännekseltä. Kun perussarjan ansiotieto päivitetään, muuttuvat kahden päivitetyn neljänneksen välissä olevat neljännekset ennakkollisista ns. välineljänneksiksi. Koska toteutunut keskiansio voi poiketa merkittävästi siitä, mitä on kehitysarvioilla ennustettu, ei ole perusteltua käyttää välineljänneksen laskemisessa pelkkää kehitysarviokaavaa. Ennakoarvioihin perustuvat välineljännekset eivät välttämättä ole enää johdonmukaisia toteutuneen ansiokehityksen kanssa. Siksi päivitettäessä keskiansioita päivittyvät myös välineljännekset automaattisesti. Kehitysarvion mukaisen keskiansion ja toteutuneen keskiansion välinen ero jaetaan tasaisesti eli lineaarisen kertymäfunktion mukaisesti kahden päivitysajankohdan välille.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Ansioitasoindeksin perustana ovat pääosin työnantajajärjestöjen keräämät palkka-aineistot, jotka sisältävät noin kaksi kolmasosaa Suomen palkansaajista. Siten ansioitasoindeksien keskivirheet ovat pieniä verrattuna otoksilla kerättäviin tilastoihin.

Palkansaajaryhmien toimialoittaisten rakennemuutosten vaikutukset on pääosin puhdistettu indeksistä. Sen sijaan toimialojen tunti- ja kuukausipalkkaisten palkansaajien sisäisissä rakenteissa tapahtuvat muutokset

näkyvät indeksin kehityksessä. Tässä suhteessa ansiotasoindeksi ei ole laadun muutoksista puhdistettu hintaindeksi vaan palkansaajaryhmittäistä säännöllisen työajan keskiansioiden kehitystä mittaava yksikköarvoindeksi.

Käytettäessä otoksessa saatuja palkka-aineistoja indeksin laskennassa ongelmana on otoksesta lasketun keskiansion keskivirhe, joka voi aiheuttaa huomattavaa satunnaisvaihtelua ansiokehitystä laskettaessa. Toisaalta sillä toimialatasolla, jolla ansiotasoindeksiä julkaistaan, ei otokseen perustuvien perussarjojen merkitys ole yleensä kovin hallitseva. Pelkkien järjestäytyneiden työnantajien palkka-aineistojen käytössä on puolestaan se ongelma, että järjestäytyneet yritykset ovat yleensä keskimääräiseltä kooltaan paljon suurempia kuin samalla toimialalla olevat järjestäytymättömät yritykset. Monilla toimialoilla pienyritykset ovat erikoistuneita määrättyihin tuotteisiin tai palveluihin tai niiden toiminta muuten poikkeaa alan suuryritysten painopistealueista. Tällöin myös ansiokehitys voi järjestäytymättömillä työnantajilla poiketa systemaattisesti järjestäytyneiden vastaavasta.

4. Tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Ansiotasoindeksi julkaistaan neljännesvuosittain noin kahdesta kahdeksaan viikkoa neljänneksen päättymisen jälkeen. Koska ansiotasoindeksin perustietoina käytettävien palkkatilastojen valmistumisaikataulu on huomattavasti hitaampi, joudutaan kaikkien sarjojen keskiansiot arvioimaan aina vähintään kerran. Kerran vuodessa päivitettävissä sarjoissa julkaistavan neljänneksen ja viimeisimmän päivitetyn todellisiin ansiotietoihin perustuvan neljänneksen välinen aikaero voi olla enimmillään yli vuoden.

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Ansiotasoindeksin tiedot julkaistaan Tilastokeskuksen maksuttomilla internet-sivuilla. Ansiotasoindeksin tietoja on myös tilattavissa paperijulkaisuna. Julkaisu on tilattavissa myyntipalvelusta osoitteesta:

Tilastokeskus, myyntipalvelu PL 4C 00022 TILASTOKESKUS Puh: (09) 1734 2011 Faksi: (09) 1734 2500 myynti@tilastokeskus.fi www.tilastokeskus.fi

Yksityiskohtaisempaa tuloksia ansiotasoindeksin muutoksista ja pidemmät aikasarjat julkaistaan vuosittain palkkatilaston yhteenvetojulkaisussa, Palkat ja työvoimakustannukset. Ansiotasoindeksin perussarjatasoisia tietoja voidaan luovuttaa tapauskohtaisesti.

Ansiotasoindeksin rakenteesta ja menetelmistä on julkaistu käyttäjän käsikirja pdf-versiona tilaston kotisivulla menetelmäselosteiden kohdalla. Ansiotasoindeksissä käytettävistä palkka-aineistoista on tietoa kunkin alakohtaisen palkkatilaston omalla kotisivulla.

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

6.1. Vertailtavuus muihin tilastoihin

Ansiotasoindeksin ja säännöllisen ansion indeksin keskeinen tavoite on ansiokehityksen vertailukelpoinen mittaaminen. Vastaavasti alakohtaisten palkkatilastojen ja palkkarakennetilaston tarkoitus on mitata kunkin vuoden ansiotaso ja ansiorakenne mahdollisimman hyvin riippumatta siitä, mitä muutoksia palkka-aineistossa ja menetelmissä on tapahtunut. Siten ansiotasoindeksin ja palkkatilastojen vuosimuutoksissa voi esiintyä eroja.

6.2. Vertailtavuus historiatietoihin

Tilastokeskus laskee ja julkaisee edelleen myös perusvuodeltaan vanhempia ansiotasoindeksejä. Ensimmäisen ansiotasoindeksin perusvuosi on 1938. Tosin sotien takia sitä on yhtäjaksoisesti tuotettu vuodesta 1948 lähtien. Vuodesta 1975 lähtien ansiotasoindeksi on uudistettu viiden vuoden välein. Vanhoja ansiotasoindeksejä tuotetaan sitä laajempina mitä tuoreemmasta indeksistä on kysymys. Vanhoja indeksejä on jatkettu ketjuttamalla niitä uuden indeksin muutoksilla.

Pitkiä indeksisarjoja vertailtaessa on huomioitava se, että ansiotasoindeksissä mitataan kuukausipalkkaisuilla kuukausiansiota ja tuntipalkkaisuilla tuntiansiota. Työajan lyhenemisen johdosta kuukausipalkkaisten

indeksit nousivat hitaammin kuin tuntipalkkaisten indeksit etenkin 50-, 60- ja 70-luvuilla. Yleinen ansiotasoindeksi on siten painotettu keskiarvo tuntiansion ja kuukausiansion kehityksestä.

7. Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Ansiotasoindeksissä käytetään sovellettua työnantajasektoriluokitusta, jossa keskeistä on se, mihin työnantajajärjestöön ja sopimukseen työnantaja kuuluu.

Perusvuoden 2000=100 ja sitä vanhempien ansiotasoindekseissä tulospalkkiot ovat mukana kuukausipalkkaisilla palkansaajilla, mutta eivät tuntipalkkaisilla palkansaajilla. Tilastokeskus alkoi julkaista erillistä säännöllisen ansion indeksiä vuodesta 2004 lähtien ensimmäisen indeksin perusvuoden ollessa 2002. Säännöllisen ansion indeksissä tulospalkkioita ei ole lainkaan mukana millään palkansaajaryhmällä. Nykyisessä ansiotasoindeksissä 2005=100 tulospalkkiot ovat mukana sekä tunti- että kuukausipalkkaisilla palkansaajilla. Vanhojen perusvuosien ansiotasoindekseissä tulospalkkioiden vaikutukset ovat mukana vuodesta 2007 lähtien myös tuntipalkkaisilla palkansaajilla.

Suomen virallinen tilasto
Finlands officiella statistik
Official Statistics of Finland

Palkat ja työvoimakustannukset 2010

Lisätietoja

Harri Nummila (09) 1734 3235

Pekka Haapala (09) 1734 3460

Vastaava tilastojohtaja:

Kari Molnar

palkat.indeksit@tilastokeskus.fi

www.tilastokeskus.fi

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tilastokeskus, myyntipalvelu
PL 4C
0 00022 TILASTOKESKUS
puh. (09) 1734 2011
faksi (09) 1734 2500
myynti@tilastokeskus.fi
www.tilastokeskus.fi

ISSN 1796-0479
= Suomen virallinen tilasto
ISSN 1796-3737 (pdf)
ISSN 0784-8218 (print)
Tuotenumero 3019 (print)